

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

ผลจากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน "โครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด" กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาค้างนี้มีอยู่ 3 กลุ่ม ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากชุมชนที่มีความโดดเด่นและได้รับรางวัลจากการประกวดชุมชนสะอาด คือ ชุมชนหัวเตี้ยด โดยแบ่งการศึกษา ดังนี้คือ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก 10 คน 2) ผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานและกรรมการชุมชนหัวเตี้ยด 10 คน 3) ประชาชนในชุมชนหัวเตี้ยด 40 คน ซึ่งผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก 10 คน

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด ที่เจ้าหน้าที่ได้รับทราบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ นโยบายของนายกเทศมนตรีเมืองตาก กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองตาก และเพื่อนร่วมงาน โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานของโครงการฯ ทราบวัตถุประสงค์หลักของโครงการฯ เป็นอย่างดี กล่าวคือ ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดบ้านเรือน การแยกและกำจัดขยะที่ถูกต้อง ปรับภูมิทัศน์ในชุมชนให้น่าอยู่ และเป็นการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากที่มีส่วนในการดำเนินโครงการฯ คือ การเป็นแกนนำของโครงการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนถือว่าบทบาทที่มีความสำคัญที่สุด บทบาทต่อมาคือการเข้ามามีส่วนร่วมและสนองต่อนโยบายของผู้บริหาร และการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในลำดับต่อมา โดยบทบาทที่กล่าวมานั้นล้วนมีผลดีทั้งสิ้นในการดำเนินการของโครงการฯ แต่บุคคลที่มีความรับผิดชอบในการดำเนินการโครงการไม่ควรเปลี่ยนความรับผิดชอบไปยังบุคคลอื่นๆ บ่อยเพราะอาจทำให้งานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการขาดความต่อเนื่องได้

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานของโครงการฯ มีส่วนร่วมคือ สนับสนุนโครงการให้มีกิจกรรมเกิดขึ้น รณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรม รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นด้วย โดยสาเหตุในการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เพราะตนเองมีความรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ และต้องทำงานไปพร้อม ๆ

กับการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนจึงทำให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังสังเกตเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการเข้าร่วม โครงการฯ นี้ เช่น บ้านเมืองมีการพัฒนาให้ดูสะอาดเป็นระเบียบ เป็นต้น

ประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชน มีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น เป็นประโยชน์ลำดับแรกที่เจ้าหน้าที่สังเกตเห็นว่าเกิดขึ้น ในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด เจ้าหน้าที่ยังได้มีส่วนร่วมและเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากขึ้น มีความ เข้าใจในกระบวนการและวิธีการดำเนินงานของโครงการเพื่อนำไปพัฒนาในส่วนอื่นๆ ของชุมชน ต่อไป นอกจากนั้น ผลประโยชน์ที่ตามมาจากการเข้าร่วมโครงการฯ คือ ปริมาณขยะมีลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกขยะ และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้นอีกด้วย ประโยชน์ ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากโครงการฯ สามารถแยกได้เป็น 3 ด้าน คือ ประโยชน์ต่อตนเอง คือ สร้าง จิตสำนึกให้กับตนเองในการรักษาความสะอาดมากขึ้น มีประสบการณ์ในการทำงานและกิจกรรม ต่างๆ ของโครงการฯ ประโยชน์ต่อครอบครัว คือ สร้างความเป็นระเบียบให้กับครอบครัวในเรื่อง ความสะอาด ประโยชน์ต่อชุมชน คือ ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น มีการสร้างสรรค์โครงการต่างๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน และสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน

ด้านการเสนอกิจกรรมที่จะให้มีเกิดขึ้นในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ได้เสนอ กิจกรรมคือ การรณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด การรณรงค์เรื่องการปลูกต้นไม้ และการคัดแยก ขยะ

เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ทุกคนมีส่วนในการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการฯ เพื่อสร้าง การมี ส่วนร่วมในชุมชน เช่น การแยกขยะ และอาจมีการขยายผลไปสู่โครงการอื่นๆ ได้ ในโครงการฯ นี้เจ้าหน้าที่ทุกคนคิดว่าเป็นโครงการที่มีคนเข้าร่วมโครงการฯ เป็นจำนวนมาก และได้รับความร่วมมือของประชาชนในระดับสูงด้วยเพราะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือทำให้บ้านเมืองมีความสะอาดน่าอยู่มากขึ้น เช่น มีการรักษาความ สะอาดในบ้านเรือนของตนเอง การแยกขยะ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่กล่าวว่า สภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้การทำงานมีสิ่งที่จะต้องปรับตามสภาพ ของแต่ละพื้นที่ด้วย และในบางครั้งประชาชนอาจจะไม่ให้ความร่วมมือ จึงอาจจำเป็นต้องเพิ่ม การประชาสัมพันธ์และการกระตุ้นในประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นและปลูก จิตสำนึกให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่บางรายกล่าวถึงปัญหาของรถขยะ

ที่มีสภาพการใช้งานที่ไม่ดีและมีจำนวนน้อย ดังนั้น จึงควรเพิ่มระยะเพื่อการดำเนินโครงการที่สะดวกมากยิ่งขึ้น

โครงการนี้มีผลต่อการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้แก่ตนเองที่มีต่อสังคม สร้างความสามัคคีในชุมชนเรื่องความสะอาด และเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ประธานและกรรมการชุมชนหัวเดียวด 10 คน

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่ายอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาดที่ผู้นำชุมชนได้รับทราบมีหลายช่องทางแต่ได้รับทราบข้อมูลโครงการจากเทศบาลเมืองตากเป็นหลัก นอกจากนั้น ยังมีแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ นโยบายผู้บริหาร เสียงตามสาย และประธานชุมชน โดยผู้นำชุมชนทั้งหมดได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าเป็นความต้องการให้ชุมชนน่ายอยู่ สะอาด เป็นระเบียบ ลำดับต่อมาคือเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง และสุดท้ายคือต้องการให้มีปริมาณขยะที่ลดลง

ผู้นำชุมชนเหล่านี้ได้กล่าวถึงสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก คือ การให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ยังได้รับการสนับสนุนในเรื่องของขยะที่ทางเทศบาลได้นำมาแจกให้กับชุมชน รวมทั้งการจัดสรรคนและอุปกรณ์ในการทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ (ถนน) ในชุมชน และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากในทัศนะของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ มีดังต่อไปนี้คือ เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน ติดตามประเมินผลของโครงการฯ ทำหน้าที่กำหนดแผนพัฒนาของโครงการฯ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมตามกิจกรรมของโครงการฯ ซึ่งผู้นำชุมชนเห็นว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชน สร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีให้กับคนในชุมชน และโครงการฯ นี้ยังสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนในระดับประเทศอีกด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการฯ ดังต่อไปนี้คือ ร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมและรักษาความสะอาดบ้านเรือน ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การแยกขยะ นอกจากนั้น ยังมีส่วนในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชาวบ้าน คัดเลือกและดูแลเรื่องการทำความสะอาดพื้นที่ในชุมชนอีกด้วย โดยสาเหตุหลักที่ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

ต่างๆ ของโครงการฯ เนื่องจากต้องการให้ชุมชนมีความสวยงาม น่าอยู่ และมีสาเหตุอื่นๆ ในการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น ต้องการให้ชุมชนพัฒนาขึ้น ช่วยเหลือชุมชน เห็นประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการรักษาความสะอาดให้กับประชาชนในชุมชน และต้องการคนในชุมชนมีความสุข ประโยชน์ที่ผู้นำชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น เป็นประโยชน์ลำดับแรกที่ผู้นำชุมชนเล็งเห็นว่าเกิดขึ้นใน ชุมชนอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้น ผู้นำชุมชนยังได้รับความรู้ต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การแยกขยะ การกำจัดขยะที่ถูกต้อง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นต้น และประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของโครงการที่มีต่อชุมชนคือ การได้รับรางวัลในระดับประเทศจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างดี

ด้านการเสนอกิจกรรมที่จะให้มีเกิดขึ้นในโครงการฯ ผู้นำชุมชนร้อยละ 50 ได้เสนอกิจกรรมในโครงการ เช่น เสนอให้เพื่อถังขยะให้มีจำนวนมากขึ้น เสนอให้ปลูกต้นไม้ดอกไม้บริเวณหน้าบ้านของตนเอง และทำโครงการนี้ให้เป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อความสวยงามน่าอยู่ของชุมชนต่อไป และผู้นำอีกร้อยละ 50 ไม่มีการเสนอกิจกรรมใดๆ เพิ่มเติมเนื่องจากกิจกรรมที่ทางเทศบาลได้กำหนดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ดีอยู่แล้ว นอกจากนั้น ผู้นำชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมโครงการเพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง การแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี

ในโครงการฯ นี้ผู้นำชุมชนทุกคนคิดว่าเป็นโครงการที่มีคนเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากและได้รับความร่วมมือของประชาชนในระดับสูงด้วย ซึ่งดูได้จากผลสำเร็จที่ปรากฏออกมาให้เห็น เช่น ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น ชุมชนมีชื่อเสียงจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ นี้ และความร่วมมือของชาวบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโครงการฯ จัดขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการผู้นำชุมชนแสดงทัศนะไว้หลายประการ ได้แก่ งบประมาณที่จำกัดในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ การได้รับข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง และการไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านบางกลุ่ม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการฯ ได้ฯ แนวทางแก้ไขที่ผู้นำชุมชนได้เสนอเพื่อแก้ไข ได้แก่ เพิ่มงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยส่งเจ้าหน้าที่เพื่อให้ข้อมูลในทุกหลังคาเรือนและจัดทำเอกสารเผยแพร่โครงการฯ ให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้อง

ในทัศนะของผู้นำชุมชนกล่าวถึงโครงการฯ ว่าผลต่อการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การสร้างความสามัคคีในชุมชนเรื่องความสะอาด เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่

ชุมชนอื่นๆ เพื่อให้แต่ละชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

3. ประชาชนในชุมชนหัวเดียวด 40 คน

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด ที่ชาวบ้านได้รับทราบข้อมูลเป็นช่องทางหลักได้แก่ เสียงตามสายของชุมชน ลำดับต่อมาคือ คณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาล ป้ายประกาศ และคนในชุมชน แต่มีชาวบ้านร้อยละ 2.5 ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ นี้

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ชาวบ้านร้อยละ 95 ของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งได้แก่ การทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณบ้าน การแยกขยะ ปลูกต้นไม้ และทิ้งขยะให้ถูกที่ โดยสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการฯ คือต้องการให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่ นอกจากนั้น ยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น ช่วยลดภาวะโลกร้อน ต้องการให้ชุมชนเจริญ และต้องการให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี แต่มีชาวบ้านร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ การเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านในชุมชนนั้นได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก ซึ่งได้แก่ การได้รับแจกถุงขยะ (ถุงดำ) การจัดสถานที่ทิ้งขยะ เจ้าหน้าที่เทศบาลที่ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่สาธารณะ และการให้ข้อมูลข่าวสารคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ฯ โดยบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามโครงการนี้เป็นอย่างมาก เพราะสร้างความรู้ให้กับคนในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเห็นว่ามีผลต่อการพัฒนาชุมชนมีหลายประการ ได้แก่ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาให้ประชาชน ทำงานรวดเร็ว เป็นนักพัฒนา ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ ขยัน น่าเชื่อถือ แต่คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในทัศนะของชาวบ้านเห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดคือ ผู้นำต้องเข้าถึงประชาชน

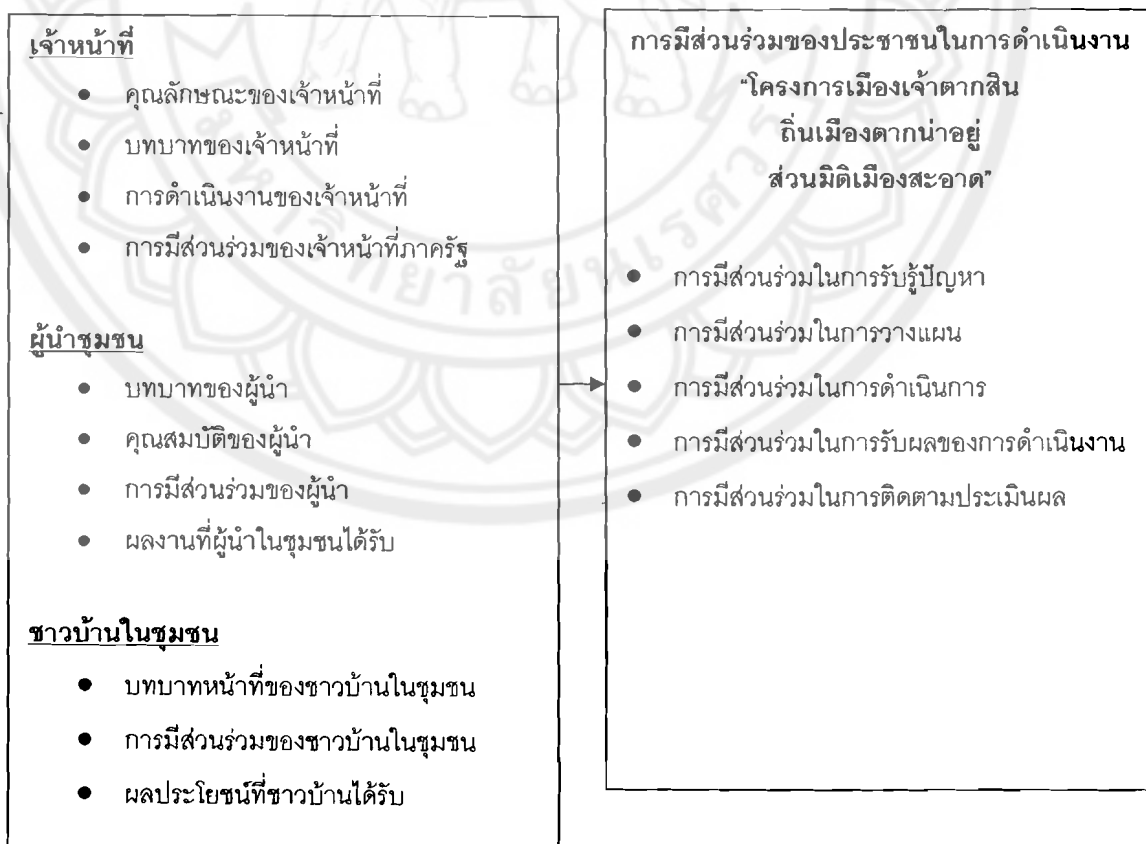
ประโยชน์หลักที่ชาวบ้านได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น นอกจากนั้น ชาวบ้านยังได้รับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เช่น การแยกขยะ มีจิตสำนึกและมีวินัยในการรักษาความสะอาด มีรายได้จากการขายขยะที่คัดแยก สุดท้ายคือการมีสุขภาพที่ดีขึ้นเนื่องจากความมีระเบียบ สะอาด ของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการชาวบ้านแสดงทัศนะไว้หลายประการ ได้แก่ ชาวบ้านบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ขาดสารเกี่ยวกับโครงการยังไม่ทั่วถึง

และยังขาดความเข้าใจในโครงการฯ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงอาจส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ ได้ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ชาวบ้านในชุมชนได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ดังนี้คือ อันดับแรกคือเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงโดยส่งเจ้าหน้าที่แนะนำและให้ความรู้ และประโยชน์อย่างชัดเจนให้กับชาวบ้านและสร้างเป็นกิจกรรมและโครงการต่อเนื่อง ควรจัดทำประชาคมทุกเดือนเพื่อสร้างความเข้าใจและทราบความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านในชุมชนด้วย จัดให้มีการอบรมผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลของโครงการโดยให้ผู้นำนั้นสามารถถ่ายทอดข้อมูลต่อมายังชาวบ้านได้

ชาวบ้านร้อยละ 97.5 จากกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนในการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการเพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเองและชุมชน การแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี และบอกถึงผลดีของการรักษาความสะอาดให้กับคนอื่นฟัง แต่ร้อยละ 2.5 ของกลุ่มตัวอย่างไม่ชักชวนคนอื่นเพราะเห็นว่าแต่ละครัวเรือนก็ได้รับทราบข้อมูลที่เหมือนกันจึงไม่จำเป็นต้องชักชวน

5.2 อภิปรายผล

จากกรอบของงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่ายุ่ ส่วนมิติเมืองสะอาด” ความสำเร็จของโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่ายุ่ ส่วนมิติเมืองสะอาดมีคน 3 กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดชุมชนสะอาด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่ายุ่ ส่วนมิติเมืองสะอาด โดยการอภิปรายผลจะพูดถึงบทบาทของกลุ่มคน 3 กลุ่มว่ามีส่วนร่วมในการทำให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากในทัศนะของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ คือ เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน ติดตามประเมินผลของโครงการฯ ทำหน้าที่กำหนดแผนพัฒนาของโครงการฯ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมตามกิจกรรมของโครงการ ผู้นำชุมชนมองว่าคุณลักษณะที่สำคัญที่ขาดไม่ได้เลย นั่นก็คือ การเข้าถึงชุมชนเพื่อจะารู้ถึงแนวคิด ความต้องการ ความคิดเห็นที่แท้จริงของคนในชุมชน

บทบาทของเจ้าหน้าที่

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากที่มีส่วนในการดำเนินโครงการฯ คือ การเป็นแกนนำของโครงการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนถือว่บทบาทที่มีความสำคัญที่สุด บทบาทต่อมาคือการเข้ามามีส่วนร่วมและสนองต่อนโยบายของผู้บริหาร และการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

บทบาทที่กล่าวมานั้นล้วนมีผลดีทั้งสิ้นในการดำเนินการของโครงการฯ ดังนั้น บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามโครงการนี้เป็นอย่างมาก เพราะสร้างความรู้ให้กับคนในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน เป็นต้น ซึ่งผู้นำชุมชนเห็นว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชน สร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีให้กับคนในชุมชน และโครงการฯ นี้ยังสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนอีกด้วย

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานของโครงการฯ มีส่วนร่วมคือ สนับสนุนโครงการให้มีกิจกรรมเกิดขึ้น รณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรม

รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นด้วย โดยสาเหตุในการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เพราะตนเองมีความรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ และต้องทำงานไปพร้อมๆ กับการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนจึงทำให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่เทศบาลที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังเล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ เช่น บ้านเมืองมีการพัฒนาให้ดูสะอาดเป็นระเบียบ เป็นต้น

ผู้นำชุมชน

บทบาทของผู้นำ

ด้านการเสนอกิจกรรมที่จะให้มีเกิดขึ้นในโครงการฯ ผู้นำชุมชนร้อยละ 50 ได้เสนอกิจกรรมในโครงการ เช่น เสนอให้เพื่อถักขยะให้มีจำนวนมากขึ้น เสนอให้ปลูกต้นไม้ดอกไม้บริเวณหน้าบ้านของตนเอง และทำโครงการนี้ให้เป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อความสวยงามน่าอยู่ของชุมชน นอกจากนั้น ผู้นำชาวบ้านทุกคนมีส่วนในการชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมโครงการเพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง การแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี

คุณสมบัติของผู้นำ

คุณสมบัติของผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเห็นว่ามีผลต่อการพัฒนาชุมชนมีหลายประการ ได้แก่ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาให้ประชาชน ทำงานรวดเร็ว เป็นนักพัฒนา ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ ขยัน นำเชื่อถือ แต่คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในทัศนะของชาวบ้านเห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดคือ ผู้นำต้องเข้าถึงประชาชน

การมีส่วนร่วมของผู้นำ

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการฯ ดังต่อไปนี้คือร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมและรักษาความสะอาดบ้านเรือน ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การแยกขยะ นอกจากนั้น ยังมีส่วนในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชาวบ้าน คัดเลือกและดูแลเรื่องการทำความสะอาดพื้นที่ในชุมชนอีกด้วย โดยสาเหตุหลักที่ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ เนื่องจากต้องการให้ชุมชนมีความสวยงาม น่าอยู่ และมีสาเหตุอื่นๆ ในการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น ต้องการให้ชุมชนพัฒนาขึ้น ช่วยเหลือชุมชน เห็นประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการรักษาความสะอาดให้กับประชาชนในชุมชน และต้องการคนในชุมชนมีความสุข ประโยชน์ที่ผู้นำชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น เป็นประโยชน์ลำดับแรกที่ผู้นำชุมชนเล็งเห็นว่าเกิดขึ้นใน ชุมชนอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนั้น ผู้นำชุมชนยังได้รับความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การแยกขยะ การกำจัดขยะที่ถูกต้อง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นต้น และประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของ

โครงการที่มีต่อชุมชนคือ การได้รับรางวัลในระดับประเทศจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างดี

ผลงานที่ผู้นำในชุมชนได้รับ

ในทัศนะของผู้นำชุมชนกล่าวว่าโครงการฯ มีผลต่อการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การสร้างความสามัคคีในชุมชนเรื่องความสะอาด เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนอื่นๆ เพื่อให้แต่ละชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และสิ่งที่สำคัญโครงการนี้ยังได้รับรางวัลสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนอีกด้วย

ชาวบ้านในชุมชน

บทบาทหน้าที่ของชาวบ้านในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกถึงบทบาทหน้าที่ของชาวบ้านในชุมชน พบว่า ชาวบ้านชาวบ้านจะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายที่ทางเทศบาลกำหนดให้ เพราะชาวบ้านถือว่าแผนในการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โครงการที่ต้องดำเนินการคิดแผนงานต่างๆ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมเป็นอย่างดี

บทบาทที่ชาวบ้านมีส่วนอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมของโครงการคือการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการเพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยจากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.5 ได้มีส่วนในการชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเองและชุมชน การแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี และบอกถึงผลดีของการรักษาความสะอาดให้กับคนอื่นฟังเพื่อต้องการให้เพื่อนชาวบ้านในชุมชนได้เห็นถึงประโยชน์และเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการด้วย

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของชาวบ้านในชุมชนร้อยละ 95 ของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ซึ่งได้แก่ การทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณบ้าน การแยกขยะ ปลุกต้นไม้ และทิ้งขยะให้ถูกที่ โดยสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการฯ คือต้องการให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่

ผลประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับ

ประโยชน์หลักที่ชาวบ้านได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น นอกจากนั้น ชาวบ้านยังได้รับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ เช่น การแยกขยะ มีจิตสำนึกและมีวินัยในการรักษาความสะอาด มีรายได้จากการขายขยะที่คัดแยก สุดท้ายคือการมีสุขภาพที่ดีขึ้นเนื่องจากความมีระเบียบ สะอาดของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ของคน 3 กลุ่มสามารถชี้ให้เห็นว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จได้ ปัจจัยหลักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โครงการกำหนดขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมใน 5 ประเด็น กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลของการดำเนินงาน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

โดยการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมานั้น คนทั้ง 3 กลุ่มอาจจะไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทั้งหมดใน 5 ด้าน โดยจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านอย่างเด่นชัด เพราะแต่ละกลุ่มอาจจะมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วม	ผู้รับผิดชอบหลัก
1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน
2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน	เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน
3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน
4) การมีส่วนร่วมในการรับผลของการดำเนินงาน	เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน
5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	เจ้าหน้าที่

ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านจากการสัมภาษณ์ของโครงการนี้ กลุ่มคนทั้ง 3 กลุ่มจะไม่ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน แต่ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในโครงการดังกล่าวน่าจะมาจากความร่วมมืออย่างเต็มที่ในส่วนที่ตนเองต้องรับผิดชอบ เช่น ฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็ทำหน้าที่ในการวางแผนโครงการ การประชาสัมพันธ์ และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการนี้กับชาวบ้านในชุมชน ฝ่ายผู้นำชุมชนก็มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านในชุมชน การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชาวบ้าน คัดเลือกและดูแลเรื่องการทำความสะดวกในพื้นที่ในชุมชน เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีส่วนในการวางแผน ประเมินผลต่างๆ

แต่กลุ่มคนนี้ก็มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จเพราะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการอย่างเต็มที่ เป็นต้น

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis

5.3.1 จุดแข็ง

เป็นโครงการที่ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกฝ่ายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชนหัวเดียวด จึงก่อให้เกิดความสำเร็จ และสร้างประโยชน์อย่างยิ่งให้กับคนในชุมชน

5.3.2 จุดอ่อน

ข้อบกพร่องบางประการที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการ เช่น ความไม่เข้าใจในข้อมูลและกิจกรรมของโครงการ เนื่องจากว่าคนในชุมชนอาจเป็นผู้สูงอายุที่ไม่เข้าใจรายละเอียดของโครงการมากนัก จึงอาจทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการได้อย่างเต็มที่

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายกล่าวถึงเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการทำกิจกรรม เช่น เรื่องรถเก็บขยะ เป็นต้น

5.3.3 โอกาส

ปัจจุบันนี้โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสภาวะแวดล้อม มักจะเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น "โครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด" ซึ่งเป็นโครงการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าจะได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากสังคมและภาครัฐเป็นอย่างดี

5.3.4 อุปสรรค

ในการดำเนินโครงการนี้ปัจจัยซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ได้แก่ ความแตกต่างกันของบริเวณพื้นที่ของชุมชน โดยบางพื้นที่อาจมีความสะดวกในการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม น่าอยู่ได้ค่อนข้างง่าย แต่ในทางกลับกันบางพื้นที่มีสภาพภูมิประเทศ อาณาบริเวณที่ยากต่อการจัดการให้ดูสวยงามด้วยงบประมาณที่จำกัด เป็นต้น จึงอาจส่งผลต่อการดำเนินงานของโครงการบ้าง

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

จากผลการดำเนินงานของ "โครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด" ของเทศบาลเมืองตากถือได้ว่าประสบความสำเร็จและสร้างชื่อเสียงให้กับเทศบาล ซึ่งปัจจัยหลักที่สร้างความสำเร็จนั้นก็คือ การมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน ล้วนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis

- ข้อบกพร่องบางประการที่เกิดขึ้นในโครงการ เช่น ความไม่เข้าใจในข้อมูลและกิจกรรมของโครงการ ดังนั้น เจ้าหน้าที่โครงการฯ จำเป็นต้องเน้นเรื่องของการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการให้มากขึ้น โดยเน้นวิธีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มเยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ที่ไม่ได้รับข้อมูลโครงการ สามารถรับรู้ข้อมูลได้ดีขึ้น และตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการมากยิ่งขึ้นด้วย

- อุปสรรคในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ได้แก่ ความแตกต่างกันของบริเวณพื้นที่ของชุมชน ดังนั้น ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการจึงควรที่จะเน้นและให้ความสำคัญในความแตกต่างของพื้นที่ในการทำกิจกรรมของโครงการฯ เพื่อสะดวกและง่ายต่อการจัดการ และเกิดความเหมาะสมที่สุดและประสบผลสำเร็จในแต่ละพื้นที่ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สร้างความสำเร็จให้กับโครงการฯ นี้ แต่จากผลการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเสนอว่า หากคนทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลของการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

การดำเนินการกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ น่าจะสามารถประสบความสำเร็จได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ กล่าวคือ ทุกคนทุกกลุ่มควรจะเริ่มต้นโครงการด้วยการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยกันคิดและมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการนำแผนงานต่าง ๆ มาร่วมกันปฏิบัติ นอกจากนั้น หลังจากนั้นทุกคนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ผลการทำกิจกรรมว่ามีผลงานออกมาเป็นอย่างไร เช่น ภาพรวมในการทำงานดี หรือไม่ดีอย่างไร และสุดท้ายคือร่วมกันติดตามประเมินผลในการทำกิจกรรม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. พัฒนารอบงานวิจัย เช่น อาจเป็นการประเมินผลการดำเนินการของโครงการ เพื่อหาข้อดี ข้อเสียของโครงการ เพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการต่อไป เนื่องจากโครงการนี้ชาวบ้านในชุมชนต้องการให้เป็นโครงการที่ต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น หากโครงการนี้ได้รับการประเมินผลอย่างถูกต้องแล้ว จะสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการนี้ได้อีกส่วนหนึ่ง

2. อื่น ๆ เช่น หาปัจจัยที่สร้างความสำเร็จในการดำเนินโครงการ เพราะสาเหตุของความสำเร็จในการดำเนินโครงการนั้นแต่ละส่วนมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการวางแผนงาน โดยงานวิจัยในครั้งหน้าอาจจะเจาะจงไปที่ส่วนของการวางแผนโดยตรง เป็นต้น

